

банку, впровадження сучасних інтернет-технологій розрахунково-касового обслуговування.

Для успішного функціонування системи необхідний кваліфікований персонал, тому необхідно не тільки залучати досвідчених менеджерів, але постійно проводити підвищення кваліфікації, навчання та тренінги для співробітників банку.

Систему обліково-аналітичного забезпечення банківських операцій необхідно постійно перевіряти й контролювати, щоб визначити загальні витрати на його проведення. Система внутрішнього контролю повинна бути достатньо гнучкою, щоб реагувати на зміни за новітніми технологіями, зміни динаміки змін операцій, валютного курсу, появу нових конкурентних фінансових пропозицій тощо.

Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення банківських операцій функціонує як сукупність модулів інформаційної системи управління банком, що дозволяє проводити необхідні коригування та вдосконалення для підвищення якості обробки управлінської інформації.

Список використаних джерел:

1. Семениченко, Ю. К. Організаційна побудова аналітичного процесу в банках / Ю. К. Семениченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград: КНТУ, 2010. – Вип. 18, ч. 1. – С. 319–325. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/273/1/52.pdf>
2. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посібник / В. М. Лачкова, Л. І. Лачкова, І. Л. Шевчук – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2017. – 180 с. URL: <https://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1865/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A4%D0%9C%D0%91.pdf>
3. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні. Затверджено постановою Правління НБУ від 25.09.2018 № 103 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18>

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Качуріна А. В., бакалавр, Сищенко К. В., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

При розробці стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно орієнтуватися на результати моніторингу ретроспективної інформації про рівень його економічного потенціалу та розвитку. Проблема розробки достовірної моделі інтегральної оцінки фінансового стану комунальних підприємств галузі як й раніше залишається актуальною. Злагоджена працездатність комунальних підприємств міста чи регіону є індикатором комфорту і безпеки в повсякденному житті населення. Водночас,

для підприємств комунальної форми власності характерна збитковість, висока заборгованість користувачів послуг, залежність від дотацій з міського бюджету, високий рівень фізичної і моральної зношеності основних засобів, неефективне використання власних фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, непродумана тарифна політика, нестача фінансових ресурсів для капіталовкладень тощо.

Вирішення цих проблем бачиться в розробці нових стратегій безпеки комунальних підприємств з урахуванням накопиченого досвіду успішної діяльності окремих підприємств галузі. Всебічна інтегральна оцінка діяльності комунальних підприємств галузі, які очолять рейтинг, дозволить використовувати їх досягнення для вирішення проблем підприємств аутсайдерів.

Теоретичні, методичні та практичні аспекти комплексної та інтегральної оцінки фінансового стану та кредитоспроможності промислових і комунальних підприємств викладено в працях і дослідженнях українських учених Г. Агаджанова [1], Т. Клебанової, О. Димченко [2], І. Ткаченко, П. Григорук [3] та ін. Різноманітність існуючих методичних підходів до інтегральної оцінки фінансового стану і рівня кредитоспроможності комунальних підприємств вимагають подальшого науково-методичного обґрунтування та розробки єдиного підходу для всіх підприємств галузі.

Мета дослідження полягає в розробці методичного підходу до інтегральної оцінки фінансового стану комунальних підприємств з використанням таксономічного методу статистичного аналізу.

Згідно Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту [4], який затверджено Міністерством фінансів України, висновок про якість фінансового стану підприємства здійснюється на основі присвоєння йому класу згідно з інтерпретацією значень інтегрального показника. Класи за рівнем фінансового стану слід інтерпретувати таким чином: клас 1 – високий рівень спроможності виконувати зобов'язання та найменша ймовірність дефолту; клас 2 – достатній рівень спроможності виконувати свої зобов'язання та незначна ймовірність дефолту; клас 3 – нижче середнього рівня спроможності виконувати зобов'язання; клас 4 – фінансовий стан є нестабільний і свідчить про наявність ознак неплатоспроможності; клас 5 – високий рівень ймовірності дефолту.

Вітчизняними банками застосовуються модель інтегральної оцінки кредитоспроможності позичальників-підприємств [5], яку затверджено НБУ. Залежно від значення інтегрального показника банк визначає клас боржника-юридичної особи за одним із 9 класів, від якого, в свою чергу, залежить значення коефіцієнту PD розрахунку розміру кредитного ризику, що відображає ймовірність дефолту підприємства. Для дев'ятого класу ймовірність дефолту становить 99%.

На нашу думку, методи обчислення інтегральних показників, представлені в положеннях, розроблених НБУ і Міністерством фінансів, недостатньо об'єктивно відображають дійсний фінансовий стан і рівень кредитоспроможності підприємств.

Авторами дослідження запропоновано методичний підхід інтегральної оцінки фінансового стану комунальних підприємств, який ґрунтується на принципах системності, комплексності, адаптивності, динамічності, наукової обґрунтованості, безперервності, оптимальності, цілеспрямованості, інформативності. Рішення проблеми передбачає:

- формування інформаційної бази даних фінансової звітності;
- розробку критеріїв відбору показників та формування показників, які всебічно оцінюють фінансовий стан підприємства;
- розрахунок індикаторів, що входять до складу інтегрального індексу;
- розробку моделі інтегральної оцінки фінансового стану за допомогою методу головних компонент;
- розробку і тестування програмного модуля інтегральної оцінки фінансового стану підприємства;
- визначення позиції комунальних підприємств галузи за результатами обчислення інтегрального індексу;
- організацію комплексної оцінки фінансового потенціалу підприємств в режимі реального часу;
- здійснення контролю процесу фінансового обліку та своєчасного коригування даних з використанням зворотного зв'язку.

Запропоновано використовувати економіко-математичну модель, яка оснований на методі таксономічного аналізу. Процес побудови інтегрального індексу фінансового стану підприємства представлено на рисунку 1. Для побудови інтегрального індексу обрано коефіцієнти: покриття, фінансової незалежності, рентабельності оборотних активів, чистої рентабельності, оборотності оборотних активів.

Використання моделі дозволило отримати інтегральний індекс, що характеризують фінансовий стан підприємств водопостачання та водовідведення, що функціонують в обласних центрах України станом на початок 2021 р.

Прибуткові підприємства водопостачання ПАТ «АК КИЇВВОДОКАНАЛ», Філія «Інфоксводоканал» Одеса, КП «Івано-Франківськводокотехпром», РОКПВКГ «Рівнеоблводоканал», КП «Черкасиводоканал» очікувано зайняли перші рядки рейтингу. Серед аутсайдерів КП «Дніпроводоканал», КП «Чернівціводокал», КП Компанія «Вода Донбасу».

Таким чином, результати розрахунку інтегрального індексу дозволяють визначити позицію комунальних підприємств в галузевому рейтингу, що дає можливість своєчасно реагувати на погіршення показників, що характеризують фінансовий потенціал, і виявити фактори, що негативно впливають на діяльність підприємства.

Подальше дослідження передбачає вдосконалення моделі шляхом багаторазового тестування для комунальних підприємств різних галузей. Це дозволить визначитися з остаточним набором індикаторів, які формують інтегральний індекс .

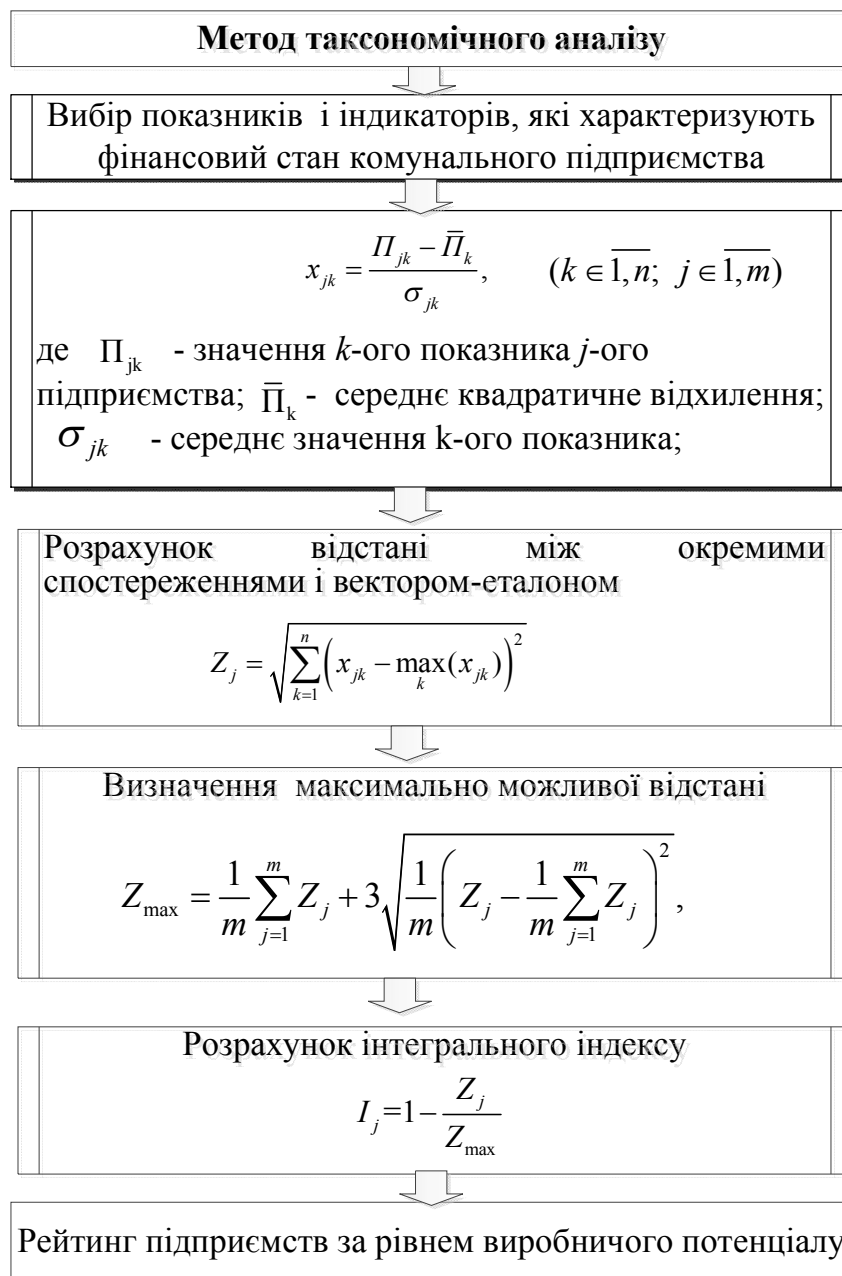

Рис. 1 – Процес побудови інтегрального індексу фінансового стану підприємства

Список використаних джерел:

1. Агаджанов Г. К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств: навч. посібник / Г. К. Агаджанов; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 392 с. – URL: <https://eprints.kname.edu.ua/17439/>
2. Клебанова Т. С. Оцінка, аналіз і попередження кризового стану підприємств житлово-комунального господарства : монографія / Т. С. Клебанова, О. В. Димченко, О. О. Рудаченко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 193 с. – URL: <https://eprints.kname.edu.ua/45164/>
3. Григорук П. М. Методи побудови інтегрального показника / П. М. Григорук, І. С. Ткаченко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 4. – С. 34–38. – URL: https://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2012&abstract=2012_04_0&lang=ua&stqa=10
4. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями / Постанова Правління Нацбанку України № 351 від 30.06.2016 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>

5 Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара / Наказ Міністерства фінансів України № 616 від 14.07. 2016 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16/stru/page2>

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТИФІКОВАНОГО ВИБІРКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В АУДИТІ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Світлична А. О., бакалавр, Слепцов Д. Є., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Економічна безпека підприємства багато в чому залежить від рівня організації внутрішнього аудиту, в рамках якого рекомендується періодично проводити вибірку перевірку первинної документації з використанням сучасних методів статистичної обробки масивів даних. Використання вибірових методів, у яких властивості досліджуваної генеральної сукупності аудитор оцінює з урахуванням вибірки з певною ймовірністю, дозволяє зменшити вартість аудиторських послуг і скоротити час перевірки. Результати вибіркового дослідження, що базуються на методах математичної статистики, є об'єктивними та науково обґрунтованими, а у разі виникнення претензій з боку замовника результати аудиторської перевірки можна відстоювати у різних інстанціях.

Використання аудиторської вибірки регламентується МСА 530 «Аудиторська вибірка» [1]. Незважаючи на те, що в МСА 530 детально розглядаються методи відбору елементів, стандарт не містить чітких рекомендацій до застосування статистичних вибірок. Тому, проблемам застосування вибірових методів в аудиті приділяється досить багато уваги в працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Наприклад, У посібнику Четиркіна Є. та Васильєвої Н. [2] досить докладно описано вибірові методи в аудиті на основі статистичного підходу. Проте, узагальнення досліджень, які присвячено вибіровим методам в аудиті вказує на відсутність єдиної думки та підходу до використання вибірових методів.

Мета дослідження полягає у розробці методичного підходу до атрибутивного вибіркового дослідження, що дозволить своєчасно виявляти помилки в процесі формування документів, а також розробляти пропозиції щодо зниження рівня можливих помилок.

Узагальнюючи досвід використання вибірових досліджень в аудиторській практиці, можна виділити два їх основні типи:

1. Атрибутивне (якісне) вибірове дослідження, основна мета якого полягає в оцінці частоти появи певної ознаки – атрибута.